

Ugasić pożar, czyli projekty kryzysowe

Trudna sytuacja rynkowa, czy porażka nowego produktu to tylko niektóre sytuacje, w których pomocne jest zastosowanie wyjątkowych – po części czerpanych z metodyk PM – zasad prowadzenia biznesu.

PIOTR WASZCZUK

korzyściach wynikających z projektowego podejścia do biznesu powiedziano już bardzo dużo. Niewiele natomiast mówi się o dramatycznych sytuacjach, kiedy strategiczne projekty nie przynoszą wartości dodanej lub – co gorsza – generują wymierne straty dla organizacji. Projekt, który miał być źródłem sukcesu i dobrobytu dla firmy stopniowo staje się zagrożeniem dla jej funkcjonowania. Niczym ognisko, które zmienia się w pożar.

Sytuacje kryzysowe w przedsiębiorstwach nie należą do rzadkości. Problem pojawia się wtedy, gdy brakuje bieżących działań mających na celu kompensację odchylenia projektowych – kiedy nikt nie pilnuje ognia lub udaje, że nie widzi jak od ogniska zapalił się pobliski stos drewna. Projekty strategiczne rzadko dotyczą jednej tylko komórki organizacyjnej, więc opóźnienia w jednym zespole bezpośrednio prze-

kładają się na problemy w innym. Pożar się rozprzestrzenia. Kłopot bywa tym większy, że raz rozpoczętych projektów – określanych mianem strategicznych – nie da się po prostu przerwać. Jednocześnie kierownicy projektów często uważają, że informowanie władz firmy o problemach związanych z realizacją założeń jest równoznaczne z przyznaniem się do niekompetencji. Problemy kumulują się dalej, a prawdopodobieństwo niepowodzenia rośnie.

Z czasem odchylenia w stosunku do planu stają się na tyle trudne do ukrycia, że wszyscy dowiadują się o problemie, który w międzyczasie zmienił się w kryzys. Skala trudności projektu kryzysowego rośnie w miarę wzrostu odchylenia od harmonogramu. Równolegle maleją szanse na osiągnięcie strategicznego celu. Pojawia się dym, który trudno ukryć.

Pali się!

„Pierwszą i najważniejszą rzeczą jest przyznanie się organizacji przed

samą sobą, że sytuacja rzeczywiście wymknęła się spod kontroli i mamy do czynienia z kryzysem” – mówi Wojciech Woziwodzki, partner w firmie Carrywater Consulting. Priorytetem całej firmy staje się ugaszenie pożaru i jak najszybsza neutralizacja jego skutków. W takich przypadkach konieczne jest szybkie wprowadzenie nadrzędnych, kryzysowych metod zarządzania projektem. Wymaga to jednak ścisłej współpracy w ramach całej organizacji i zaangażowania znacznie większych zasobów niż zakładał pierwotny projekt.

Konieczne jest również zorganizowanie odrębnej, tymczasowej komórki koordynującej wszystkie prace i jasne zdefiniowanie trwającego stanu jako kryzysu. To z kolei uzasadnia wykorzystanie dodatkowych narzędzi i środków umożliwiających skrócenie akcji ratunkowej. Koszty prowadzenia działań naprawczych czasowo niepomernie rosną, jednak trzymając się analogii strażackich, na liczenie wykorzystanych hektolitrów wody i zużytych węży strażackich czas przyjdzie później. Dla ratowania biznesu warto wezwać posiłki – konsultantów wyspecjalizowanych w projektach kryzysowych.

„Specjaliści od zarządzania sytuacją kryzysową nie tylko nie absorbują cennych zasobów firmy, ale pomagają w pełni wykorzystać potencjał organizacji, który w kryzysie zwykle dramatycznie spada” – mówi Jacek Mamot, prezes zarządu K2Consulting. Według niego, angażując specjalistów od zarządzania kryzysem, należy oczekiwać natychmiastowej poprawy efektywności działań antykryzysowych, wynikającej m.in. z wdrożenia procesów kontrolnych i najlepszych praktyk w zarządzaniu projektami kryzysowymi. „Jako osoby z zewnątrz, konsultanci stanowią naturalną barierę, która nie przepuszcza emocji, a jednocześnie weryfikuje kompletność i jednoznaczność informacji” – dodaje. To zaś

„Pierwszą i najważniejszą rzeczą jest przyznanie się organizacji przed samą sobą, że sytuacja rzeczywiście wymknęła się spod kontroli i mamy do czynienia z kryzysem.

umożliwia podejmowanie racjonalnych decyzji o kolejności rozwiązywania problemów.

Warto jednak dodać, że nadrzędnym celem konsultantów nie jest merytoryczna pomoc w rozwiązywaniu problemów, ale jak najszybsze uruchomienie mechanizmów umożliwiających wyprowadzenie firmy z sytuacji kryzysowej. Jednocześnie działania nie poparte konkretnym wsparciem ze strony zarządu i wolą zmiany organizacji same w sobie nie poprawią sytuacji firmy. „Wsparcie zarządu pokazuje, że firma nadal widzi cel w realizacji projektu jednocześnie daje przykład i sygnał do mobilizacji. W takich sytuacjach zespoły projektowe często zatracają świadomość celu projektu i w miarę, jak kryzys postępuje, o pierwotnych celach biznesowych przestaje się pamiętać” – stwierdza Wojciech Woziwodzki. Współpraca z kierownictwem ułatwia również odpowiednią ocenę priorytetów i podział obowiązków – kto ma gasić pożar, a kto kontrolować bieżącą działalność firmy.

Pełna mobilizacja

Sprawną akcją gaszenia dużego pożaru wymaga zaangażowania i koordynacji działań podejmowanych przez odrębne, ale ściśle współpracujące ze sobą zespoły strażackie. Podobnie, do kryzysowych procedur zarządzania projektem warto zaangażować możliwie najliczniejszy zespół pracowników kompetentnych w poszczególnych obszarach działal-

Typowe symptomy eskalacji sytuacji kryzysowej:

Pomimo wyłożonych wysiłków, liczba problemów rośnie, zamiast spadać.

- Kolejne terminy opanowania kryzysu nie są dotrzymywane.
- Zarząd ma poczucie, że traci kontrolę.
- Pracownicy są coraz bardziej zniecierpliwieni i zmęczeni obecną sytuacją.
- Emocje coraz częściej istotnie wpływają na ocenę sytuacji, podejmowane decyzje i efektywność komunikacji w ramach organizacji.

Źródło - K2 Consulting

ności firmy i aktywnie wspieranych przez zarząd. Stopień mobilizacji organizacji musi być również uzależniony od wagi problemu. Ocena stopnia zaawansowania projektu kryzysowego winna opierać się na mechanizmach bieżącej kontroli ryzyka i opóźnień wobec założonego harmonogramu i budżetu.

Jeśli organizacja nie dysponuje własnymi procedurami albo gdy posiadane narzędzia okazują się niewspółmierne ze skalą kryzysu – konieczne może okazać się zlecenie stosownych analiz firmie zewnętrznej. Analiza przyczyn kryzysu, jego przebiegu i objawów powinna odbywać

się na możliwie najwcześniejszym etapie. Niemniej istotne jest zbudowanie konsekwentnego i elastycznego planu działania w kryzysie. Powinien on być zorientowany na przywrócenie sprawności biznesowej i osiągnięcie pierwotnego celu projektu, który stał się źródłem kryzysu.

Wszystkie istotne decyzje powinny być równoległe wcielane w życie.

W związku z tym projekt mający na celu zażegnanie kryzysu wymaga mobilizacji często bardzo dużej

grupy osób – od kilkudziesięciu w przypadku mniejszych firm, do nawet kilku tysięcy w odniesieniu do rozbudowanych projektów w korporacjach. Poza pracownikami organizacji do grupy osób bezpośrednio zaangażowanych w realizację projektu kryzysowego zaliczyć można również m.in. kontrahentów i konsultantów, a nawet pracowników czasowych. Zaangażowanie tak licznej grupy wymaga wsparcia zarządu firmy i uruchomienia dodatkowych procedur nieformalnych.

Procedury awaryjne

Pierwszym krokiem w stronę wprowadzenia zasad kryzysowego zarządzania projektem powinno być określenie odchylenia sytuacji bieżącej wobec stanu oczekiwanego oraz wstępne określenie ich przyczyn. Specyfiką projektów w kryzysie jest też konieczność upraszczania procedur projektowych. W sytuacji kryzysowej – podobnie jak podczas akcji gaszenia pożaru, nie ma czasu na prowadzenie złożonych analiz i planów. Jednocześnie analiza źródeł powstawania i nasilania się problemów (tzw. *root-cause analysis*) jest kluczem do rozpoczęcia zarządzania kryzysowego i musi być przeprowadzona jak najwcześniej. Po wstępnym przeanalizowaniu sytuacji oraz określeniu źródła problemu i potencjalnych zagrożeń od razu przechodzi się do działania.

Pełne opanowanie pożaru wymaga również pewnych znaczących zmian w stosunku do normalnego sposobu funkcjonowania organizacji. Im bardziej rozbudowana struktura organizacyjna firmy, tym

większych uproszczeń potrzeba, aby sprawnie zarządzać działaniami reaktywnymi w stosunku do kryzysu. Nieformalne procedury mają na celu skrócenie czasu reakcji organizacji i odciążenia kluczowych zasobów. Konieczność przyspieszenia procesów wymiany informacji pomiędzy rozproszonymi zespołami odpowiedzialnymi za realizację całości projektu kryzysowego wymusza stosowanie odrębnych kanałów wymiany informacji. I tak, bezpośrednio do zarządu raportują kierownicy projektowi niższego szczebla, a konsultantom

udostępniane są nawet najważniejsze informacje biznesowe z pominięciem typowych procedur bezpieczeństwa. „Uprawnienia konsultantów, zakres ich obowiązków i dostęp do informacji powinny być ściśle określone przez procedury wdrażane w ramach działań antykryzysowych. Klient decydując się na zaangażowanie konsultantów i wdrożenie procedur awaryjnych ma pełną świadomość tego, jakie uprawnienia przekazuje konsultantom” – zapewnia Jacek Mamot.

W miarę realizacji kolejnych działań antykryzysowych pojawia się jednak zagrożenie powstawania chaosu informacyjnego. Z tego względu równoległe do nieformalnych kanałów komunikacyjnych konieczne jest realizowanie standardowych procedur – choćby z opóźnieniem. „Istotne jest także, aby osoby wprowadzające specjalne, kryzysowe procedury jasno komunikowały, że ma to charakter czasowy i po zakończeniu kryzysu organizacja powróci do normalnego funkcjonowania, a większość standardowych procesów firmy będzie znowu obowiązywać” – mówi Wojciech Woziwodzki. W kryzysie pojawiają się też sytuacje konfliktowe, wynikające m.in. z pokrywania się niektórych uprawnień w ramach normalnych struktur organizacyjnych z procedurami kryzysowymi. Praktyka pokazuje, że właściciele procesów biznesowych często sprzeciwiają się ingerencjom ze strony zewnętrznych zespołów. „Ważna jest więc sprawna komunikacja i rozumienie przez obie strony potrzeby wzajemnego uzupełniania się” – podkreśla Wojciech Woziwodzki. Dodaje jednak, że większości standardowych struktur firmy nie da się zastąpić komórkami kryzysowymi. Za tym często idzie konieczność reorientacji celu całej organizacji.

„Specyfiką projektów w kryzysie jest też upraszczanie procedur projektowych. Po wstępnym przeanalizowaniu sytuacji oraz określeniu źródła problemu i zagrożeń od razu przechodzi się do działania, by szybko zaradzić sytuacji.

Ważnym etapem kryzysowego zarządzania dużymi projektami jest też rozbieżność obszarów problemowych. Dekompozycja projektów ułatwia

wydrobienie kluczowych i prowadzenie bezpośrednich działań operacyjnych na niższych poziomach organizacyjnych. W przypadku dużych projektów do takich obszarów deleguje się swego rodzaju grupy interwencyjne – zespoły odpowiedzialne za ugaszenie pożaru i usunięcie jego przyczyn w relatywnie niewielkim obszarze projektu kryzysowego.

„Zespoły takie powinny być złożone z osób, które posiadają merytoryczne kompetencje, ale potrafią zarządzać ludźmi, motywować, podejmować decyzje, a przede wszystkim komunikować się z innymi grupami” – zauważa Wojciech Woziwodzki. Do kluczowych kompetencji takich grup interwencyjnych zalicza on możliwość podejmowania decyzji *ad hoc*, upraszczania procedur komunikacji z zarządem i dostęp do wszystkich informacji mogących mieć wpływ na projekt. Podobnie w przypadku zespołów doradczych – konsultanci od początku muszą dysponować informacjami niezbędnymi do określenia prawdziwych przyczyn sytuacji kryzysowej oraz umożliwiających usunięcie nieprawidłowości.

Dogaszanie pożaru, czyli nauka na błędach

Ugaszenie pożaru to nie wszystko. Po opanowaniu sytuacji kryzysowej trzeba upewnić się, czy wyeliminowane zostało zagrożenie ponownym zapłonem pogorzeliska – czy w ramach akcji kryzysowej wyeliminowano wszystkie przyczyny kryzysu i wytypowane wcześniej problemy. Dopiero wtedy przychodzi czas na szczegółowe przeanalizowanie źródeł pożaru, szacowanie strat oraz kosztów akcji ratowniczej i jej wpływu na ostateczny stan organizacji. W miarę rozwiązywania problemów i gaszenia kolejnych ognisk pożaru pojawiają się też praktyczne pomysły na usprawnienie procesów biznesowych w ujęciu poszczególnych komórek organizacyjnych. Może się bowiem okazać, że uproszczone procedury wdrożone na potrzeby projektu kryzysowego będą bardziej efektywne przy zachowaniu akceptowalnego poziomu ryzyka biznesowego. ■

Brygady interwencyjne

Ważnym etapem kryzysowego zarządzania dużymi projektami jest też rozbieżność obszarów problemowych. Dekompozycja projektów ułatwia